

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Ideological

مسائل ایدئولوژیک

الحاج داکتر امین الدین سعیدی "سعیدافغانی"

۰۴ می ۲۰۲۱

بسم الله الرحمن الرحيم

ترجمه و تفسیر سوره القیامة- ۳

سوره قیامة در مکه مکرمه نازل شده و دارای چهل آیت و دو رکوع می باشد.

بَلِ الْإِنْسَانِ عَلَىٰ نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ (۱۴)

بلکه انسان خود به وضع خویش بیناست. (۱۴)

وَلَوْ أَلْقَىٰ مَعَاذِيرَهُ (۱۵)

اگرچه [برای توجیه گناهاش] عذرهایی پیش کند. (۱۵)

«مَعَاذِيرُ» جمع معذرت به معنای پیدا کردن چیزی است که آثار گناه را محو کند، خواه عذر بجا باشد و یا هم عذری جا.

عذر خواهی گنهکاران در قیامت سودی ندارد:

بر اساس حکم آیات قرآن دنیا تنها جائی است که الله تعالی به ما اختیار داده تا در آن عمل کنیم و در صورت اشتباه و خطا عذرخواهی کنیم. اما در قیامت مجالی برای عذرخواهی و توبه وجود ندارد.

خداوند متعال با در نظر داشت این که برای انسان اختیاری داده، دنیا را محلی برای انجام عمل قرار داده و آخرت را محل رسیدگی به اعمال

و بر همین اساس اگر انسان با توجه به اختیار خویش گناهی یا ظلمی انجام داد تنها در همین دنیا می تواند عذر خواهی نموده و از عمل خویش توبه نماید. توبه یا همان عذرخواهی از خداوند، بایی است که تنها در عالم دنیا برای انسان ها گشوده شده و این دروازه امکاناتی با مردن انسان بسته می شود و راهی برای عذرخواهی در عالم قیامت وجود ندارد. پروردگار با عظمت ما می فرماید: «وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ حَتَّىٰ إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ إِنِّي تُبِّتُ الآنَ وَلَا الَّذِينَ يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارٌ أُولَٰئِكَ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا» (برای کسانی که کارهای بد را انجام می دهند و هنگامی که مرگ یکی از آنها فرا می رسد می گوید: «الان توبه کردم!» توبه نیست؛ و نه برای کسانی که در حال کفر از دنیا می روند؛ اینها کسانی هستند که عذاب دردناکی برایشان فراهم کرده ایم» (آیت ۱۸ سوره نساء).

با توجه به نکته اول؛ قیامت مجالی برای عذرخواهی نیست اما این امر منافات ندارد با این که مجرمان و گناهکاران وقتی عذاب الهی را می بینند و ترس تمام وجود آنها را فرا می گیرد برای رهایی خود از عذاب شروع به عذرخواهی می کنند کما این که در امور دنیوی نیز به همین منوال است. از همین روست که در آیاتی مانند «فَيَوْمَئِذٍ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَعذِرَتُهُمْ وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ» (آن روز عذرخواهی ظالمان سودی به حالشان ندارد، و توبه آنان پذیرفته نمی شود.) (سوره روم/۵۷) و آیت «يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعذِرَتُهُمْ وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ» (روزی که عذرخواهی ظالمان فایده ای به حالشان نمی بخشد؛ و لعنت خدا برای آنها، و خانه (و جایگاه) بد نیز برای آنان است.) (سوره غافر/۵۲) در آیت به صورت صریح و روشن بیان شده که معذرت خواهی و توبه ظالمان و گناهکاران در قیامت سودی به حال آنها ندارد.

در انسانها معمول طوری است که برای توجیه کارهای خلاف خود عذرتراشی می کند، طوری که مثال های آن در قرآن عظیم الشان با زیبایی بیان یافته است:

طوری که می گویند: «غفلت کردیم: «إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا غَافِلِينَ» (سوره اعراف آیه ۱۷۲)

و در برخی از اوقات میگویند: بزرگان و سران قوم، ما را گمراه کردند: «هُؤُلَاءِ أَضَلُّونَا» (سوره اعراف، آیه ۳۸). در برخی از اوقات می گویند: شیطان ما را گمراه کرد، اما شیطان در جواب شان می گوید: مرا ملامت نکنید زیرا خودتان مقصر هستید: «فَلَا تَلُومُونِي وَ لُومُوا أَنْفُسَكُمْ» (سوره ابراهیم، آیه ۲۲).

لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ (۱۶)

(ای پیغمبر! پیش از پایان یافتن وحی به وسیله جبرئیل) زیانت را حرکت مده تا در یاد کردن آن شتاب کنی. (۱۶) رسول الله صلی الله علیه وسلم در هنگام نزول وحی پیش از آن که جبرئیل علیه السلام از خواندن آن فارغ شود، به خاطر حرص و اشتیاقی که بر حفظ و نگهداری قرآن داشتند، لبها و زبان خود را برای تکرار آن می جنبانیدند، همان بود که این آیت نازل شد.

یعنی: زبان خویش را در هنگام القای وحی به تکرار کردن قرآن جنبان تا آن را از بیم آن که مبدا از خاطرت برود، به شتاب فراگیری.

شان نزول، آیت ۱۶:

۱۱۵۶- ک: بخاری از ابن عباس (رض) روایت کرده است: وقتی به پیامبر صلی الله علیه وسلم وحی نازل می شد، آن بزرگوار وحی نازل شده را زود زود می خواند تا سریع حفظ کند. پس الله تعالی آیت «لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ» را نازل کرد.

(صحیح است، بخاری ۵ و ۴۹۲۷ و ۴۹۲۹ و ۵۰۴۴ و ۷۵۳۴، مسلم ۴۴۸، ترمذی ۳۲۲۹، نسائی ۲ / ۱۴۹، حمیدی ۵۲۷، احمد ۱ / ۳۴۳، طیالسی ۲۶۲۸، ابن سعد ۱ / ۱۹۸ و ابن حبان ۳۹ از چند طریق از موسی بن ابوعایشه از سعید بن جبیر روایت کرده اند. «احکام القرآن» ۲۲۵۱ تخریح محقق.) (تفسیر و بیان کلمات قرآن کریم تألیف شیخ حسنین محمد مخلوف و اسباب نزول تألیف علامه جلال الدین سیوطی)

إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ (۱۷)

چرا که جمع کردن و خواندن آن بر عهده ماست! (۱۷)

همچنان در (آیت ۱۱۴ سوره طه) آمده است که می فرماید: «لَا تَعْجَلْ بِالْقُرْآنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُقْضَىٰ إِلَيْكَ وَحْيُهُ» (قبل از پایان وحی در تلاوت آن عجله نکن).

«جَمْعُهُ»: گردآوردن قرآن. هدف از گردآوردن قرآن در سینه پیامبر صلی الله علیه وسلم می باشد. همچنان در جمله: «إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ» این هدف را می رساند که قرآن عظیم الشان از هر گونه تحریف و تغییر در مصونیت می باشد. «قُرْآنَهُ»: قرائت آن. الفاظ قرآن از جانب الله تعالی بوده، والله تعالی وعده می فرماید که تمام آیات را در سینه پیغمبر جمع و حفظ نماید.

فَإِذَا قَرَأْتَ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ (۱۸)

پس هر گاه آن را خواندیم، از قرائت آن پیروی کن! (۱۸)
همانطوریکه قرائت آن را بر زبانش جاری فرماید. به عبارت دیگر، همان گونه که حفظ قرآن در همه دوران در میان مردمان بر عهده الله است، نگهداری آن در سینه پیامبر اسلام محمد صلی الله علیه وسلم و جاری کردن آن بر زبان آن حضرت نیز بر عهده الله تعالی می باشد (ملاحظه شود سوره حجر)
کلمه (قرآن) مصدر است و به معنی قرائت است.

ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ (۱۹)

سپس (توضیح) و بیانش نیز بر عهده ماست. (۱۹)
«بَيَانَهُ»: توضیح درباره قرآن. رفع اشکال احکام و معانی و تفصیل مجمل آن (برای توضیح بیشتر مراجعه به تفسیر روح المعانی).
خواننده محترم!

اگر به وظائف و مسؤولیت های پیامبر صلی الله علیه وسلم نظر اندازیم بوضاحت در می یابیم که رسول الله صلی الله علیه وسلم چند وظیفه مهم را به دوش داشت از جمله:

اول دریافت وحی:

در این هیچ جای شکی نیست؛ که وحی را از پروردگار با عظمت در یافت می داشت، و با رحلت شان ارسال وحی هم خاتمه یافت.

دوم: تبیین و تشریح وحی الهی:

دومین وظیفه ای که رسول الله صلی الله علیه وسلم آن را انجام می داد؛ بیان دین و تفسیر آن است، طوری که قرآن عظیم الشان در (آیت: ۴۴ سوره نحل) می فرماید: «وَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ» (و این قرآن را به سوی تو فرود آوردیم، تا برای مردم آنچه را به سوی ایشان نازل شده است توضیح دهی).
ملاحظه بفرماید که رسالت رسول الله صلی الله علیه وسلم فقط «بیان وحی» نیست، بلکه تفسیر و «تبیین وحی» نیز از جمله وظایف آنحضرت می باشد.

سوم: اقامه دین در جامعه:

از مسؤولیت های دیگری پیامبر صلی الله علیه وسلم، اقامه دین در زندگی مردم بود، این بدین معنا است که؛ پیامبر صلی الله علیه وسلم صرف به بیان وحی و تفسیر دین اکتفاء نکرد، بلکه برای تشکیل حکومتی بر پایه دین در مدینه منوره تلاش نمود، امری که در مکه مکرمه محقق نشد و در مدینه منوره به وقوع پیوست.

كَلَّا بَلْ تُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ (۲۰)

نه، چنین نیست که شما می‌پندارید و دلایل معاد را کافی نمی‌دانید بلکه شما دنیای زودگذر را دوست دارید و هوسرانی بی‌قید و شرط را (۲۰)

خواننده محترم!

قرآن عظیم الشان در مورد خواست انسان از نعمت های دنیائی زود گذر می‌فرماید:

«مَنْ كَانَ يَرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَّلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلَاهَا مَذْمُومًا مَذْحُورًا» (آیت ۱۸ سوره اسرا) (هر کس پیوسته زندگی دنیای زودگذر را بخواد، به مقداری که بخواهیم و برای هرکه اراده کنیم، در این دنیا به شتاب فراهم می‌کنیم، سپس جهنم را برایش قرار می‌دهیم که با شرمندگی و طرد شدگی، وارد آن خواهد شد.) باید گفت بدترین خصلت در یک انسان، خصلت دنیا گرایی است، نه اصل دنیا، زیرا در آیت متبرکه جمله «كَانَ يَرِيدُ الْعَاجِلَةَ» آمده است.

از دیدگاه و فهم قرآن عظیم الشان، دنیا طلبی و دنیا گرایی اگر سبب غفلت از آخرت و انحصار خواسته ها در دنیا باشد، مورد نکوهش قرآن عظیم الشان قرار گرفته است. طوری که می‌فرماید: «يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ هُمْ غَافِلُونَ» (سوره روم آیت ۷) (آنها فقط ظاهری از زندگی دنیا را می‌دانند، و از آخرت (و پایان کار) غافلند!) هکذا در (آیت ۲۹ سوره نجم) می‌فرماید: «فَأَعْرَضَ عَنْ مَنْ تَوَلَّىٰ عَنْ ذِكْرِنَا وَلَمْ يُرِدْ إِلَّا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا» (پس، از هر که از یاد ما روی گرداند و جز زندگی دنیا را خواستار نبود، روگردان. و باز می‌فرماید: «أَرَضَيْتُمْ بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا» (آیا به جای آخرت، به زندگی دنیا راضی شده اید؟) (آیت ۳۸ سوره توبه).

در این هیچ جای شکی نیست که خواست انسان بی‌حد و حصر است، بناءً خواست انسانی باید در چهارچوب اراده الهی محدود شود.

دنیاطلبان را می‌توان به دوگروه تقسیم نمود: گروه اول از جمله کسانی اند که متأسفانه هم دنیا را می‌بازند و هم آخرت را و به اصطلاح؛ «حَسِرَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةَ» می‌شوند، و گروه دیگری کسانی اند که به بخشی از خواسته های دنیائی شان می‌رسند، ولی به خسران آخرت مواجه می‌شوند: «مَنْ كَانَ يَرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَّلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلَاهَا مَذْمُومًا مَذْحُورًا» (هر کس پیوسته زندگی دنیای زودگذر را بخواد، به مقداری که بخواهیم و برای هرکه اراده کنیم، در این دنیا به شتاب فراهم می‌کنیم، سپس جهنم را برایش قرار می‌دهیم که با شرمندگی و طرد شدگی، وارد آن خواهد شد.) و در جمله: «جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ» واضح می‌سازد که: «عَجَّلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ» (پایان دنیاطلبی، پشیمانی و دوزخ است.

وَتَذَرُونَ الْآخِرَةَ (۲۱)

و آخرت را ترک می‌کنید. (۲۱)

ایمان به روز آخرت و تأثیر آن بر مسلمان:

پروردگار با عظمت ما (در آیت ۳۹، سوره نباء) می‌فرماید: «ذَلِكَ الْيَوْمَ الْحَقُّ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ مَا بَاءً» (یعنی: «آن است روز حق و هر حقیقتی آشکار می‌گردد پس هر کسی که راه نجات خود را می‌جوید، راه رجوع و بازگشت به درگاه الله را درپیش می‌گیرد). روز آخرت مرحله مهم و با اهمیتی در زندگی انسان می‌باشد، و آن روز نمایانگر آنچه که برای انسان اتفاق می‌افتد می‌باشد، از هنگام مرگش تا این که در بهشت یا دوزخ مستقر شود.

ایمان داشتن به روز قیامت، انسان را تشویق می‌دارد تا به عبادت الله تعالی روی آورد و مشغول عبادت الله تعالی شود و از گناه و معصیت بپرهیزد، و در نتیجه زندگی شرافتمند و با عزتی داشته باشد.

شخصی که به روز آخرت ایمان دارد درک می کند که در برابر هر چیزی مورد محاسبه قرار می گیرد، شکی نیست که در هر کردار و گفتار خویش می اندیشد و دقت لازمی را به خرج می دهد، هیچ عملی انجام نمی دهد و هیچ سخنی نمی گوید مگر این که راست و درست باشد زیرا که می داند که خالقش در قرآن عظیم الشان فرموده است: «وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا» (سوره الإسراء: ۳۶). (یعنی: «آنچه به آن علم و یقین نداری پیروی نکن، زیرا که گوش و شنوائی و چشم و بینائی و دل و قلب و شعور، از همه اینها انسان مسؤلیت دارد و پرسیده می شود»).

انسان معتقد به روز آخرت می داند چی حوادثی در این روز اتفاق می افتد و می داند که هیچ چیزی سبب نجات وی نمی شود مگر عمل صالح، در این صورت به انجام دادن انواع کارهای نیک از قبیل نماز، روزه، صدقه، قرائت قرآن، امر به معروف و نهی از منکر، خوش رفتاری با مردم و رعایت حقوق والدین و همسایه ها و... مبادرت می ورزد و در سبقت گرفتن در راه خیرسعی و تلاش می نماید.

شخص معتقد به روز آخرت می داند که خداوند چه نعمتهائی جاویدان و همیشگی برای مؤمنان، و چه عذاب ها و شکنجه های پی در پی و همیشگی برای کافران، آماده کرده است، شکی نیست که دنیا را حقیر و کوچک شمرده و خاطر جمع و مطمئن می گردد که دنیا جز خانه موقت و متاعی زود گذر نیست پس خود را به خاطر دنیا ناراحت و نگران نمی سازد، در این دنیا پاکدامن و پرهیزگار زندگی می کند و برای رسیدن به منزله حقیقی و جاویدان سعی و تلاش می نماید.

ادامه دارد